

FLOR DE CARD

SANT LLORENÇ DES CARDASSAR

BOLLETÍ-REVISTA DEL CENTRE CULTURAL CARD * JUNY DE 1986 * Nº 118

LA INVASIÓ DELS TURISTES

Flor de Card

Ja hem passat les quartes eleccions generals d'ençà que la democràcia s'ha tornat instaurar ens els pobles d'Espanya, i les hem passades amb tota tranquil·litat, sense més estridències que les habituals i amb una participació acceptable dels llorencins, no allunyada de la del promig de tot l'Estat. És el moment adequat, per tant, per ressaltar diversos aspectes dels resultats en el poble.

En primer lloc s'ha fet evident la inutilitat dels mítings i festes electorals: la del PRD fou la més nombrosa i el del PSOE el més magre i no obstant això aquest darrer va aconseguir prop de 200 vots més que el primer. Segons el nostre veure la gent que hi assisteix és gairebé sempre la mateixa i sol tenir el vot decidit abans de començar la campanya electoral. En aquest sentit són reveladores les paraules de n'Albertí: "Sa coca i es ball de bot no mos han donat es vots", cosa que també es pot fer extensible als vídeos i subvencions que, a darrera hora, va distribuir a moltes associacions de jubilats de l'illa. Això ho veim positiu, puix és un símptoma de maduresa política i demostra que la gent comença a no deixar-se enlluernar per regals "oportunament" oferits.

Quant als resultats, salten a la vista les espectaculars pujades del CDS i el PSM -ambdós amb un augment que supera el 40% en relació a les generals del 82- i la pèrdua de 170 vots de la Coalició Popular, imputables, tal vegada, a que en els dos primers hi havia llorencins a les llistes i a que en el sí dels conservadors es destrien divergències prou importants com per parlar de presentar-se separats a les autonòmiques i municipals de l'any que ve.

En el còmput global dreta-esquerra, veim que continua aquest lent però constant augment dels progressistes en relació als conservadors: del 12'9 de 1977 hem passat al 29'6 -vegeu la pàgina 4-, la qual cosa demostra que la gent va perdent la por de votar a l'esquerra.

En general, idò, podem afirmar que les eleccions en el poble han estat un èxit de tolerància i han aportat el seu gra d'arena a la construcció d'aquesta democràcia que tots desitjam.

Bolletí-revista del Card, Centre Cultural de Sant Llorenç des Cardassar.

Adreça: carrer de Sant Llorenç, 36

Telèfon: 569119

Juny de 1986

Número 118

Dipòsit legal: 765-1973

Edita: Centre Cultural Card

Imprimeix: Apóstol y Civilizador (Petra)

Director: Josep Cortès i Servera

Consell de Redacció: Felip Forteza

Guillem Pont

Guillem Quina

Guillem Soler

Miquel Sureda

COL·LABOREN

Llorenç Artigues	Turistes	Portada
	Ca + moix	24
Josep Cortès	Espipellades	3
	Eleccions-resultats	4
	Eleccions-entrevistes	6
	Crònica informal	20
Antoni Sansó	Balnearis	19
Josep Cortès	Varis	23
Jaume Galmés	Poesia	8
	Llengua viva...	25
Ramon Rosselló	Història	9
Guillem Pont	Comiat a Pere Riera	10
	Les monges	16
	Sant Llorenç, ahir	28
Maria Galmés	Batec	11
	Si lleu...	26
	Comptabilitat	
Antònia Servera	Batec	11
Ramis-Matamales	Borges	12
Joan Jaume	En 'Perdut	22

NOTA

Els articles apareguts en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus propis autors.

FACEM PRECS PER A QUE A L'ANY 2000 TENGUEM LES AIGUES CANALITZADES, QUE AL PAS QUE ANAM...

"Vademècum d'es Polític Local" (III)

Si has seguit punt per punt ses recomanacions anteriors, és ben segur que avui per avui ningú ja no et discutirà sa capçalera de sa llista, per tant ara de lo que se tracta és de guanyar imatge de cara a s'electorat. Per començar, ara que encara hi manca prop d'un any i no ho faries tan coneixedor, convé que t'apuntis a ses directives d'es grups culturals, esportius i educatius d'es poble, que això sempre està ben vist. Si n'hi ha que no t'estiren gens i tanmateix no fas comptes dedicar-t'hi, és igual, considera-ho com una inversió política, que avui lo important és figurar.

També has de procurar anar a missa i a combregar, maldament no creguis en Déu ni en Maria Santíssima, que en aquest país encara n'hi ha que pensen que es qui van a missa són més bons al.lots que ets altres.

(És una gentilesa de PROPOLOSA)

A mitjan mes passat es president d'es Consell Insular, en Jeroni Albertí, va regalar un vídeo i una grapada de dobbers a s'Associació de Jubilats de Sant Llorenç.

Males llengües diven que ho va fer perquè sa setmana que venia davant hi havia eleccions generals i volia guanyar vots amb sos dobbers d'ets altres, però jo crec que ses dues coses se varen estrevenir per pura coincidència.

¿No vos ho pareix a vltros?

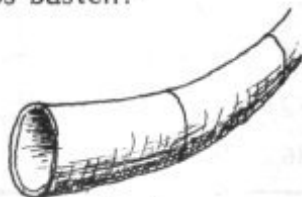
En es sermó electoral que el CDS va fer a Sant Llorenç, es seus representants, com ve essent habitual en aquesta campanya, no s'aturaren de donar branca an el PSOE per lo malament que trobaven que ho havia fet es temps que havia comandat.

Aiximateix ho devien passar puta es centristes llorencins si fa set anys que són carn i ungla amb una gent tan esburbada!

Com a conseqüència d'es fracàs electoral d'es conservadors, si se confirma sa ruptura entre AP i PDP, a ses eleccions municipals de l'any que ve podria esser ben bé que a Sant Llorenç hi hagués llistes per na Bet i per sa mare. Preniu nota:

AP, PDP, CDS, UM, PSOE, PSM i, per ventura, una d'independents a Son Carrió.

Vos basten?

Com que feim una mica d'obra dins es corral, sa meva dona, fort i no et moguis, no ha estat a pler fins que ha fet deixar una tuberia per si un dia canalitzaven ses aigües brutes d'es poble.

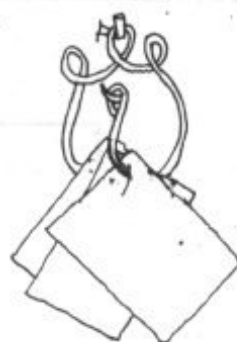
¿No trobau que són ganes de tudar es dobbers?

Podeu estar ben segurs que si volem ajudar a treure es carro an aquest país ho hem d'aprofitar tot.

¿Ara no trobau que si feien ses paperetes electorals de celulosa, amb tantes com n'han sobrades, les podríem treure molt més profit des que les treim?

Així, cada vegada que un partit mos fes una endemesa, sabríem que mos toca utilitzar sa seva papereta, i sa primera que s'acabàs se'n duria s'amarilla.

¿No vos pareix una bona idea?

No és ver que per mor d'es resultats d'es PRD s'Associació de Jubilats hagi de tornar es vídeo a n'Albertí.

Tampoc no és ver que en Falera hagi dit: "Estic content d'es resultats perquè almanco a Sant Llorenç he guanyat an en Tomeu Carbó".

CONGRÉS

	<u>1977</u>		<u>1979</u>		<u>1982</u>		<u>1986</u>				
	VOTS	%	VOTS	%	VOTS	%	(1)	(2)	(3)	%	VARIACIÓ %
AP	180	7'6	49	2'4	839	36'8	521	148	669	30'1	-20'2
UCD	1844	78'5	1416	70'6	359	15'7					
CDS					429	18'8	520	83	603	27'1	+40'5
PSOE	257	10'9	339	16'9	435	19'0	311	153	464	20'9	+6'6
PRD							185	93	278	12'5	
PSM	19	0'8	90	4'4	117	5'1	160	8	168	7'5	+43'5
ALTRES	21	0'8	53	4'1	30	1'3	14	6	20	0'9	
BLANCS	2	0'1	1	0'0	15	0'6	3	-	3	0'1	
NULS	24	1'0	57	2'8	54	2'3	12	3	15	0'6	
TOTALS	2347		2005		2278		2220				

(1) Sant Llorenç

(2) Son Carrió

(3) Total dels dos pobles

PERCENTATGE SEGONS TENDÈNCIES

	<u>1977</u>	<u>1979</u>	<u>1982</u>	<u>1986</u>
DRETA				
AP, CDS, PRD	87'1	75'4	74'4	70'4
ESQUERRA				
PSOE, PSM	12'9	24'6	25'6	29'6

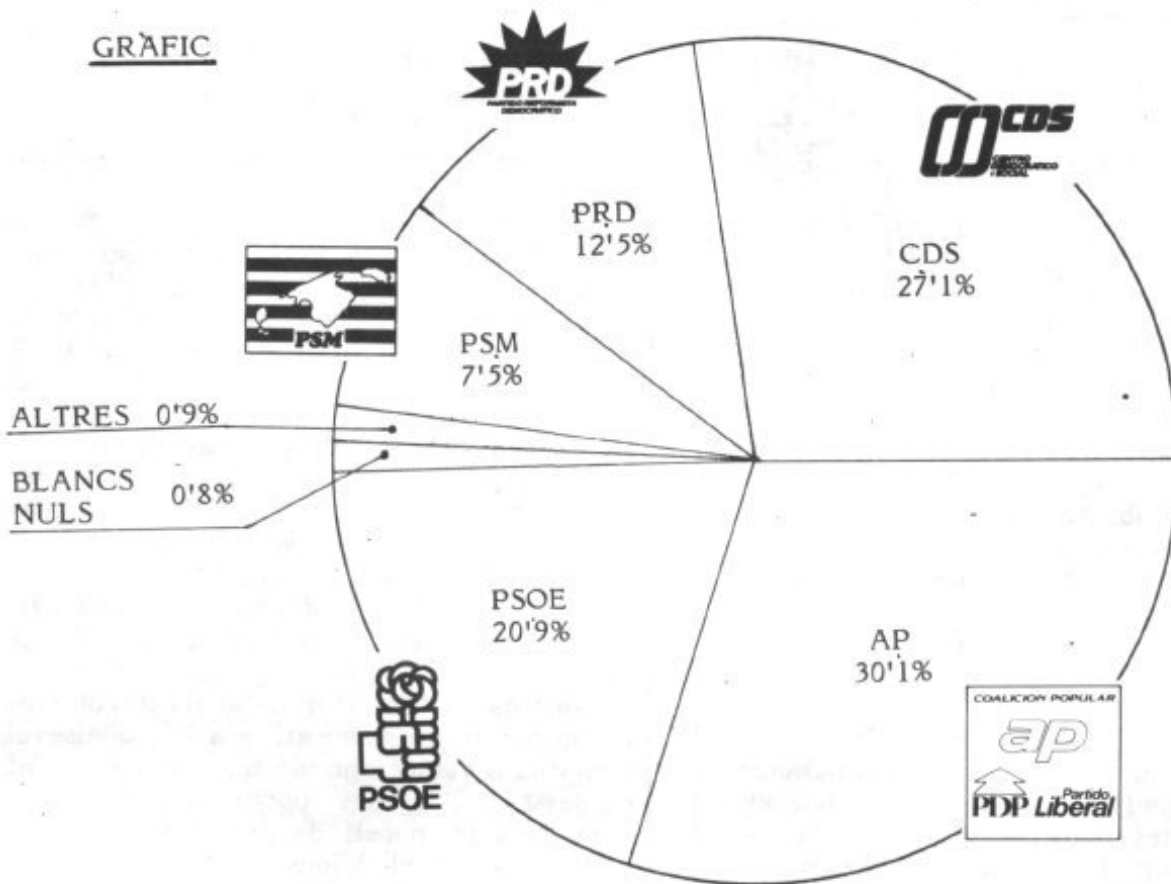
PERCENTATGES DE VOTANTS

1977	76'87%
1979	62'79%
1982	74'69%
1986	69'65%

Encara que els resultats d'unes eleccions generals siguin difícilment extrapolables a unes municipals, en els cas de que es donassin els mateixos resultats i es presentassin els mateixos partits, la composició de l'Ajuntament seria la següent:

AP	4
CDS	3
PSOE	2
PRD	1
PSM	1

GRÀFIC

SÓN CARRIÓ

	1982	1986
AP	186	148
CDS	85	83
PSOE	120	153
PSM	12	8
UCD/PRD	78	93

SENAT

COALICIÓ POPULAR	Antoni Buades Fiol	578
	Joaquin Ribas de Reyna	567
PARTIT SOCIALISTA DE MALLORCA	Damià Pons i Pons	131
	Sebastià Serra Busquets	134
PARTIT SOCIALISTA OBRER ESPANYOL	Emili Alonso Sarmiento	420
	Antoni Garcias Coll	409
CENTRO DEMOCRATICO Y SOCIAL	Antoni Obrador Siquier	699
	Bartomeu Pont Estelrich	726
PARTIT REFORMISTA DEMOCRÀTIC	Santiago Coll Llompart	239
	Antoni Pons Sastre	230

IGNASI HUMBERT
PSOE
464 VOTS
6'6% D'AUGMENT

¿Quina és sa teva valoració d'es resultats del PSOE a Sant Llorenç?

El PSOE se mantèn en ses mateixes xifres d'aquests darrers anys. Té quatre-cents i pico de votants i, vint envant, vint enrera, sempre aconseguix es mateixos resultats.

¿Creus, idò, que està més o manco estabilitzat dins es poble?

Sí. Ses possibilitats de passar davant Aliança Popular són molt poques i s'haurien de realitzar, en tot cas, després d'un procés molt llarg.

¿I aquesta estabilitat la consideres satisfactòria?

Jo sí.

¿No aspireu a augmentar, idò?

Clar que sí, però si aconseguim continuar amb aquest sis per cent ja és una victòria. De totes maneres ja he dit que és un procés molt llarg. No hem de perdre mai de vista que Sant Llorenç és un poble conservador.

Però s'esquerra ha augmentat...

També és ver, i, a més, s'ha de tenir en compte que avui per avui el CDS és un partit de centre-esquerra.

Sa política que ha duit a Sant Llorenç no és que sigui massa esquerrana...

Bueno... però... sempre hi ha incoherències...

¿Penses que aquests resultats se poden extrapolar a ses municipals?

No, perquè llavonques depèn de ses persones que se presentin i, per tant, hi influeixen factors de tipo social, familiar, etc.

¿Ja en començau a parlar?

Sí. Estam fent contactes, però són difícils. Tu ja ho saps.

BARTOMEU PONT
CDS
603 VOTS
40'5% D'AUGMENT

¿Què opines d'es resultats d'es teu partit an es poble?

Estic molt satisfet d'es resultats del CDS perquè se pot dir que pràcticament som ets únics que hem pujat, i hem pujat bastant en relació an es resultats del 82. Això vol dir que es poble està amb jo i

amb so meu partit. O així ho entenc jo. Estic molt satisfet.

¿Creus que aquests 174 vots els heu presos a Aliança Popular?

Sí, pareix que han vengut de sa part de la dreta.

¿A què penses que és degut que a Sant Llorenç esteu nivellats i en canvi a Son Carrió vos guanyen es d'AP?

Jo crec que se deu més a s'augment d'es cens a sa zona costera que a Son Carrió.

¿Te pareix que s'assemblaran aquests resultats amb sos de ses municipals?

No se pot assegurar res, però jo esper que, vists es resultats d'ara, noltros guanyarem de bastants de vots a qualsevol altra candidatura que se presenti.

Aquesta victòria d'ara ¿vos farà canviar s'estratègia de cara a altres eleccions?

Noltros no tenim intenció d'atracar-mos a cap partit en concret, ara bé, qualsevol que vulgui venir amb noltros, si no ha fet coses rares, té ses portes obertes. Per cert, tenc un parell de peticions de fitxes d'abans de ses eleccions.

Deus estar content d'haver estat es candidat més votat en es Senat...

Molt, i a més ho esperava d'es llorençins. Vull aprofitar s'ocasió per donar-los ses gràcies a tots, an es qui me votaren per haver-ho fet, i an es qui no m'han votat per haver anat a votar.

ANTONI SANSÓ
PSM
168 VOTS
43'5 D'AUGMENT

¿Com valores es resultats del PSM a Sant Llorenç?

Crec que se pot dir que són bons, ja que en aquestes eleccions sa gent ha votat es partits que han sortit per sa televisió. Noltros, maldament tenguéssim pocs duros, hem conseguit uns resultats acceptables, encara que no tan bons com haguéssim volgut.

S'altre partit socialista -el PSOE- ha tret molt més bons resultats que a ses municipals i ha guanyat an el PSM. ¿Com ho veus tu an això?

Hi ha unes diferències molt grosses entre unes generals i unes autonòmiques o municipals. En aquestes eleccions sa gent no ha votat es candidat d'aquí, sinó a Felipe González, a Fraga o a Suárez, men-

tres que a ses altres votaran sa gent d'aquí.

¿Te pareix que hagués convengut més que vos haguéssiu presentat junts amb el PSOE?

No. De cap manera. En aquests moments el PSOE no representa una idea progressista, ni aquí ni a cap altre lloc d'Europa, i noltros sí.

¿Què opines d'aquest petit augment de s'esquerra en relació a sa dreta?

Crec que és bo. Demostra que sa política progressista va pujant de cada vegada més, encara que es camí sigui llarg. Així i tot mos donàriem per satisfets si a cada eleccions pujàvem un poc. Sa gent, per sort, va perdent sa por de votar ses esquerres i se va decantant cap a una política d'honestedat.

¿Hi ha coratge, idò, de cara a ses municipals?

Sí. Mos esperàvem un poc més però ja hem superat es desànim. Vull agrair des d'aquí a tots es qui mos han votat que, encara que sortíssim com a perdedors en aquestes generals, hagin depositat sa seva confiança en el PSM. Han estat uns vots molt conscients.

JOAN SANTANDREU
UM/PRD
278 VOTS

¿Quin comentari faries d'es resultats del PRD en es poble?

No he quedat gaire desil·lusionat. Crec que hem tret es vots que esperàvem. Ja se veia venir que el CDS, amb un candidat an es Senat, en faria més que ets altres, però així i tot no ha anat malament.

¿Creus que hi pot haver influït es fet de no presentar-vos amb ses sigles d'UM?

Sí, sa gent no s'ha sentit identificada amb en Roca i, a més, a Sant Llorenç coneixen molt més en Suárez que no a ell.

Es vostro míting a Sant Llorenç va parèixer un poc improvisat...

Es que aquí noltros havíem de fer una festa perquè ets horaris coincidien amb sos d'es comunistes, però hi va haver molta gent que va demanar a don Montserrat que xerràs i va dir dues paraules.

¿Creus que ha pesat damunt es votants lo d'en Busco, n'Ordines i sa passivitat d'en Mascaró?

A unes municipals per ventura sí, però a unes generals crec que no.

¿Te pareix que se donaran es mateixos resultats a ses municipals?

No. Jo ho veig molt distint, perquè a ses locals se voten ses persones, no es partits.

A la vista d'aquests resultats ¿vos heu plantejat sa possibilitat d'anar a ses municipals amb un altre partit?

No. A ses municipals hi anirem amb so nom d'Unió Mallorquina.

MIQUEL VAQUER
CP
669 VOTS
20'2 DE DISMINUCIÓ

¿Què trobes d'es resultats de sa Coalició Popular a Sant Llorenç?

Estic content perquè varem guanyar. Si no varem tenir tants de vots com a ses altres crec que és degut a s'abstenció.

¿Creus, idò, que aquestes 58 persones que enguany no anaren a votar s'haguessin decidit per AP?

Sí. Pens que de cada deu persones n'hi sis o set que són de dretes, és a dir, de sa coalició popular.

¿Com deu esser que aquestes 170 vots que heu perdut hagin anat an es CDS?

Jo crec que se deu a que en Tomeu se presentàs p'es Senat. Ha fet una feina que li ha sortit bastant bé i és normal que, essent llorençí, sa gent el votàs.

¿Pot haver influït en aquesta pèrdua de vots s'actuació d'es regidors a s'Ajuntament o ses divergències amb sos del PDP?

A nivell nacional podria influir lo del PDP, però a nivell de poble no hi ha cap divergència.

¿Te pareix que és possible que vos presenteu separats a ses pròximes municipals i autonòmiques?

De moment pareix que tots estan disposats a no rompre sa coalició, ara bé, si llavors decideixen presentar-se separats a segons quines províncies, són ells es qui ho han de dir.

¿Vols afegir res?

M'agradaria donar ses gràcies an es poble per haver-mos votat. Ha estat a s'únic lloc en tota sa comarca que ha guanyat sa Coalició Popular.

Josep Cortès

Com haureu pogut llegir als diaris, el proppassat mes de juny va morir en Joan Oliver i Sallarès, altrament conegut pel pseudònim de "Pere Quart", a l'edat de 87 anys.

Des de jove, deixant la carrera de dret, ja va decidir dedicar-se a la literatura i al periodisme, col·laborant als diaris "La Veu de Catalunya", "La Publicitat", "Mirador", etc. Conrà els gèneres de narrativa, teatre i poesia, i fou en aquest darrer on va agafar més renom i li foren concedits més premis.

La seva aportació a la literatura catalana contemporània ha estat, ultra un llenguatge rigorós, imaginatiu i creador, una obra que planteja les tensions entre l'home i la història, entre la realitat i els somnis, i entre el pessimisme i l'esperança, tot tenint, com a teló de fons, la mutilació del temps i la irrisorietat de la vida.

(G.E.C.)

Davallen des de l'infinit
silentes raons barrejades
amb el desencant de les armes
d'aquest nostre món sense calma
i sense solidaritat.

Davallen des de l'infinit
quan gairebé tot està mort
i els arbres ja no dirigeixen
les seves branques cap al cel.

(Poques flors i contaminades
damunt de la pulveritzada
terra que no fa molt fou nostra)

Davallen des de l'infinit
per fer-nos observar la poca
importància que atorgarem
a tot allò que en deien vida.

Jaume Galmés

La terra és generosa:
malgrat l'irreparable
estrall
amb què els humans la castigam
encara ens ofereix flors.

j.c.

NOË

Noè mira, poruc, per l'ull de bou.
L'aiguat no amaina.
Ja es nega el pic més alt de la muntanya.
No es veu ni un bri de verd,
ni un pam de terra.

Senyor, per què no atures aquest xàfec?
Minva el gra i el farratge
i les bèsties es migren a les fosques;
totes —te'n faig l'aposta—
deuen pensar el mateix:
I mentrestant els peixos se la campen!
Jo tampoc no m'explico el privilegi.

Ja no donem abast tapant goteres:
i en dos indrets de la bodega
la fusta m'ha traït: traspua
a despit del betum.

Fa trenta dies que plou massa!

Noè cercava el cel per la lluernia
i veia la cortina espessa de la pluja.

La família, ho saps prou, no se'n fa càrrec.
Els fills em planten cara, rabiosos,
les nores xafardegen i no sirguen,
els infants, sense sol, s'emmusteeixen.
I la dona, ui la dona!
em fon, de pensament, amb la mirada.

Tanta humitat no em prova:
garratibat de reuma,
què valc, Senyor?
I, a més, el temps pesa qui-sap-lo:
ja en tinc sis-cents de repicats!

Prou mullader, Jahvè, repensa't!
Que el bastiment, de nyigui-nyogui,
poc mariner, sorti d'una drassana
galdosa, a fe!
i el costellam grinyola, es desajusta.

No m'ennaveguis més, estronca
les deus de la justícia
i engega el sol de la misericòrdia!
Ja fóra hora d'estendre la bugada!

Ben cert que ets Tu qui fa i desfà les coses;
i per amor de tu suportaré el que calgui.
Només volia dir-te
—i sé per què t'ho dic—
que aquest país no és per a tanta pluja,
o el llot no adoba res:
cria mosquits i lleva febres.
Caldrà refer els conreus i escarrassar-se.
Som quatre gats malavinguts
i me n'estic veient una muntanya...

Vingué aleshores un colom tot blanc,
però ensutzat de colomassa,
i s'aturà a l'espalla dreta
del vell senyor almirall,
el qual, amb la mà plana,
oferí quatre veges a l'ocell amansit.
En aquell temps ningú no s'estranyava
de res.

Vegeu la Bíblia.

LA DEVOCIÓ DELS MALLORQUINS A MONTSERRAT (II)

per **Ramon Rosselló**

Joan Vilar de Muro un sou; Françaia muller de Joan Monge un sou; Martí Mieres de Muro 6 diners; Miquel Gibert 6 diners; Sizona muller de Jordi Palau d'Inca 12 diners. (P-328 f. 53, 55, 59, 84, 92, 95, 99, 105, 109, 111). El 1461 Bernat Gilabert de Manresa (Lloret) fa deixes a Lluç, Puig de Pollença i Montserrat; Joan Vanrell 6 diners a Montserrat; el 1455 Pere Ballester de Manacor deixa un sou a Montserrat i un altre sou a l'obra de l'església de Sant Jaume de Manacor. El 1472 Bartomeu muller de Bernat Fuxà de Santa Margalida deixa 12 diners a Montserrat (Id. f. 31, 33, 38, 49).

A l'inventari dels béns de Joan Riera, prevere, fet pels seus hereus l'any 1505, hi llegim: "*Item un imatge de la confraria de Nostra Dona de Montserrat*". (M-612 f.152)

La devoció a la Verge Bruna era tan extesa que fins i tot trobam alguna barca que porta el seu nom: el 1432 Antoni de Guirard, mercader de Saona, assegura 100 lliures mallorquines a Antoni Cardona, ciutadà de Barcelona, senyor i patró d'una coca de tres timons anomenada Santa Maria de Montserrat i Sant Antoni, que es trobava al port de Mallorca i havia de viatjar a Atenes (C-60 f. 10v). Aquest senyor d'aquesta nau féu altres actes mercantívols a Mallorca (Id. f.60).

Dia 3 de desembre de 1491, fra Romà, donat de la Beata Maria de Montserrat, ara resident a la Ciutat de Mallorca, devia algunes provisions de menjar i beure a Joanot Xea, hostaler, i aquest ho reclamava; foren elegits àrbitres per resoldre les qüestions fra Mateu Sitjar, de l'orde de Sant Francesc i el notari Joan Sala. (ARM prot. Joan Sala f. 109).

En el testament, fet l'any 1520, per Bartomeu Balaguer de Superna, de Puigpunyent, llegim que deixà 5 sous a Santa Maria de Montserrat (ARM prot. Nicolau Panadés P-364 f. 41).

Amb data 9 de febrer de 1676, trobam un inventari de les "robes i alacas" que són en la casa de Nostra Senyora de Montserrat en el Regne de Mallorca, rebut per fra Gaspar de Paredes com a procurador de l'abat fra Josep Ferran; donades a rebre per fra Josep Vinyes que fou procurador de dita casa: 5 llençols, 2 tovalles de taula, 5 torcabagues, 2 coixineres, unes tovalles, 2 màrfagues, 2 flassades, 2 coixins, una manta pels matxos, 4 llits de pilars, 2 taules, 3 bufets, 13 qua-

dros, una arquimesa, 2 caixes, un torn per fer mides, 16 llibres diferents, 2 torns per pujar provisions, una caixeta del quistor amb la figura de Nostra Senyora, 2 caixes de portar candeles, 9 cadires de repòs, mitja quartera mesura, una barcella mesura, mitja barcella mesura, mig almud mesura, 7 alfàbies grans, 10 alfàbies petites, una corriola pel pou, 3 poals d'aram, 2 cadafos d'aram i un embut, 2 bàcines de llautó, un embut d'aram, 2 covos per la capta, 2 xàvegues per la palla, un cercapous, un fester, una caldera d'aram, un ast de ferro, 3 llumaters, unes grelles, un morter de pedra, 2 pelles, un braser d'aram, dos ganivets de ferro, un tinter de llautó, un parell d'estreps de ferro, una pinta de pentinar lli, una regadora.

En la sagristia: un quadro de Nostra Senyora amb un marc daurat, una ara de màrmol, 2 creus daurades, una sacra i evangèlia de Sant Joan, 2 tovalles de tela i cotó, 6 canelobres daurats, 3 cortines amb dosser encarnat, 6 presentalles de plata, una llàntia de plata, 4 pal·lis, una peanya amb ses flors, un cansell de fusta, 3 corporals, 2 pàlies, 2 purificadors, tot lo necessari per celebrar missa, unes tovalloles de lavatori, 2 mig mantos de Nostra Senyora, 2 bosses de corporals, 2 caps per les hosties, una campana per tocar missa, un plaç de plata per captar en la Catedral, un llibre foli en què hi ha algunes visites, censals, inventaris de la casa, entrades i eixides.

Testimonis: mestre Guillem Carbonell, sastre, i Sebastià Riera de Manacor. (ARM prot. Joan Marc Reynés R-142 plec 26).

Amb la cloenda del curs, en Pere Riera "Torres" ha "entregat els papers", Na Bàrbara, la darrera filla, acaba l'escolaritat obligatòria i, conseqüentment, en Pere ja no serà més el president de l'APA. És una baixa força important perquè en Pere, al llarg dels anys ha fet molta i bona feina, i això s'ha de reconèixer i s'ha de dir.

Abans de res, però, vull deixar clar -gat escaldat...- que a l'hora de fer el present comentari, no em mouen sòlament els lligams d'amistat malgrat aquests existeixin; és abans de res el reconeixement a una tasca realitzada amb entusiasme i encert.

No faré menció a les realitzacions concretes i puntuals que ha realitzat l'APA en aquests darrers anys, i no ho faré, entre altres coses perquè les "realitzacions" de l'APA no es poden considerar "sòlament" realitzacions de l'APA i perquè aquesta és formada per un ample grapat de persones. És difícil personalitzar les realitzacions, malgrat tots tinguem clar que sense aquella passa "determinada" aquella cosa concreta no s'haguera realitzada mai.

Per això simplement voldria dedicar l'atenció a tres aspectes de la seva tasca:

1.- Dedicació: Ningú no es pot atrevir a discutir a en Pere la seva dedicació a l'APA, tant a hores de feina com a hores de lleure, tant en els moments personals dolços com en els amargs.

A l'hora de la feina, a l'hora del punyir, a l'hora del recolzar, a l'hora de l'animar... sempre hi era present...

2.- Objectiu clar: No ha pastejejat, i a això tampoc ningú no ho podrà discutir. L'únic objectiu fonamental i clar han estat els nins, l'escola, cosa ben lògica però no tan comú com caldria desitjar. Vull dir que a l'hora d'amollar una opinió, de prendre una decisió pensava, abans de res, amb allò que ell considerava millor per a l'escola. I ho considerava en llibertat, sense que lligams d'índole política i/o social poguessin desvirtuar o desviar allò que des d'una òptica personal no amorfa pogués pensar, dir i fer.

3.- Però, almanco per a mi, l'aspecte més destacable és la "manera" de realitzar la tasca, i vull destacar aquest aspecte sense minimitzar ni la dedicació ni la claretat de l'objectiu.

En Pere ha tingut una qualitat sempre apreciable: ha sabut dialogar i ha sabut consultar. Ha sabut realitzar la seva tasca forçant un clima de tolerància i comprensió.

Crec que aquest és el punt més destacable perquè estic de cada dia més convençut de la importància capital que té el "clima", l'ambient, aquesta cosa gairebé indescriptible però que hi és i que limita i/o empeny i també perquè dissortadament de cada dia és veu menys gent capaç de dialogar (molta gent xerra i analitza, però molt poca se'n veu amb voluntat d'escoltar).

Per tot, gràcies, Pere.

NOTA: Val a dir que el contingut d'aquest comentari no és sòlament personal, sinó suggerit, compartit... per altres membres de l'APA.

FOTOGRAFIA: En Pere en una tasca habitual: la preparació de l'animació infantil d'unes festes patronals.

Guillem Pont

JOIERIA FEMENIAS

LLISTES DE NOCES
OBJECTES DE REGAL

Carrer del Rector Pasqual, 8 * T. 569072

MÍTINGS

En preparació de les passades eleccions, quasibé tots els partits polítics varen organitzar mítings per a donar a conèixer els seus programes electorals. Obri la campanya el CDS i la tanca IU i PRD.

ESCOLA

El dia 20 del mes passat es va donar per acabat el curs escolar i el 27 es va celebrar una festa a l'escola com a acomiadament del curs. Entre els nins es varen poder veure cares tristes i alegres, segons la proporció d'aprovatats o suspesos que portaven en el seu butlletí. Hi va haver coca, llepolies i ball de bot per qui en va voler.

NAIXAMENTS

Neix na Francesca Maria Santandreu Nadal el dia 23 de maig, a Sant Llorenç, i són els seus pares en Miquel i n'Antònia. Salut!

En Marc Macias Brunet neix dia 2 de juny a Sant Llorenç i és fill de José i Antònia. Enhorabona.

Na Catalina Pont Febrer neix dia 6 de juny a Sant Llorenç. És filla de Miquel i Antònia. Salut!

DEFUNCIONS

Bàrbara Esquina Sansó mor a Sant Llorenç dia 3 de juny. Era viuda i tenia 98 anys. Al Cel sia.

Francesca Mesquida Bauzà mor a Sant Llorenç el dia 10. Era viuda i tenia 89 anys. Que la vegem en el Cel.

Antònia Riutort Carrió era viuda i tenia 84 anys. Descansi en pau.

Mateu Llodrà Roig era casat. Mor a Son Carrió als 87 anys el dia 24. Al Cel sia.

NOCES

Jaume Font Cànaves i Angeles López Sánchez es casen el 25 de maig a Son Carrió. Enhorabona.

Tomàs Massanet Font i Maria Magdalena Gayà Nicolau fan l'esclafit a Son Carrió dia 31 de maig. Salut!

Miquel Galmés Jaume i Catalina Roig Massanet es casen el dia 8 a Sant Llorenç. Enhorabona.

Jeroni Francesc Llodrà Sureda i Caterina Rafela Galmés Pascual es casen dia 27 a Sant Llorenç. Salut.

Maria Galmés
Antònia Servera

Dia: 10 de juny
Tema: Sessió ordinària
Lloc: Biblioteca escolar
Assistència: Més poca que mai
Acords: 1.- Mirar diverses ofertes per a l'assegurança escolar. Es cobrarà, juntament amb la quota de l'Associació, quan es venguin els llibres de text.

2.- Antònia Melis, Josep Ferragut, Josep Cortès i Pere Mesquida se'n cuidaran de l'organització de la venda dels llibres. Totes les comandes s'hauran de canalitzar obligatòriament a través d'algun dels esmentats membres de l'APA.

3.- El 27, acabada l'escola, es farà una festa de fi de curs per a pares i alumnes. Hi haurà jocs, coca i ball de bot a balquena.

4.- La segona setmana de juliol un grup d'alumnes de 8è. anirà de campament amb els mestres.

VIDRES I MIRALLS

CRISTALLERIA
Sant Llorenç

Carrer Major, 71
Telèfon 56 92 11

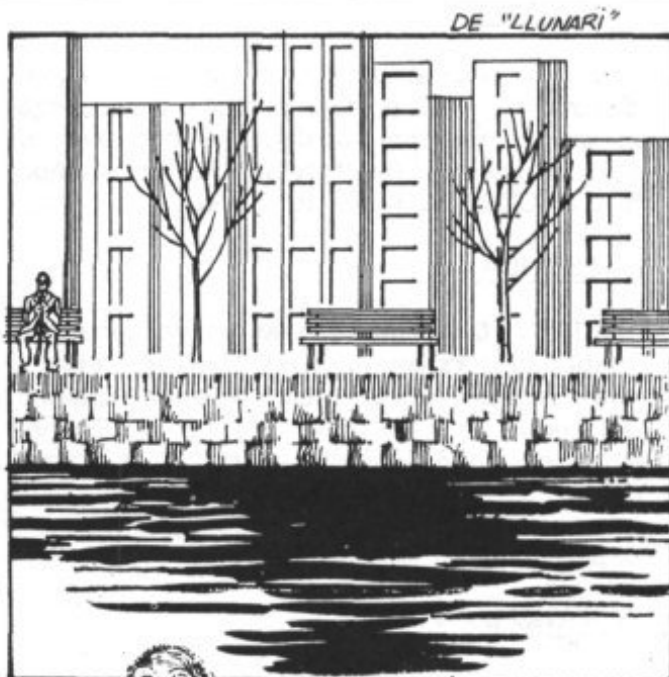
CA'S SERVERI

TALLER
MECÀNIC
REPARACIONS
EN GENERAL

Cardassar, 25 * SANT LLORENÇ

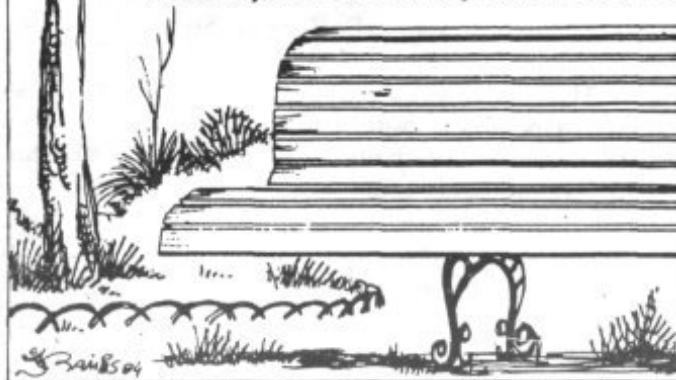

EPÍLEG: QUEDÀREM PEL DIA SEGÜENT A LA MATEIXA HORA I AL MATEIX BANC QUE ESTAVA A DOS TEMPS I DOS LLOCS DISTINTS. AMBDO'S SABÍEM QUE L'ALTRE NO HI ANIRIA. ELL HAVIA ESQUEIXAT EL MEU BILLET (ALGÚ EM VA DIR QUE ELS BILLETS DE BANC NO DUEN DATA) I JO HAVIA TIRAT LA SEVA MONEDA AL RIU. HE CAVILLAT MOLT SOBRE AQUESTA TROBADA. CREC TENIR LA SOLUCIÓ. LA TROBADA FOU REAL, PERÒ L'ALTRE CONVERSÀ AMB MÍ EN UN SOMNI I EM VA PODER OBLIDAR. JO VAIG CONVERSAR AMB ELL EN LA VIGÍLIA I M'ATORMENTA EL RECORD. L'ALTRE EM VA SOMNIAR, PERÒ NO RIGUROSAMENT. VA SOMNIAR, ARA HO ENTENC, L'IMPOSSIBLE DATA DEL BILLET DE BANC.

L'avinentesa amb què s'ha feta pública la notícia de l'acomiadament de les monges del poble ens han impedit de realitzar un reportatge tan ample com haguéssim desitjat. De totes maneres, rellegint el que publicarem pel gener del 74, hem cregut que no estaria de més reproduir-lo de bell nou, i així aquelles persones que no el conserven també podran tenir una petita idea del que ha estat l'estada entre nosaltres de les Germanes de la Caritat. Heus-el·ací:

BREU SINOPSI HISTÒRICA DE L'ORDE

Finals del segle XVIII, principis del XIX. La Revolució Francesa posa nous fonaments a les estructures polítiques, socials i religioses d'Europa. Aquests aires no havien arribat a Mallorca, on perdurava encara una estructura anacrònica que al segle XIX seria destruïda.

Mallorca té, en aquells temps, uns 136.000 habitants, dividits en tres grups:

Els nobles. Amos i senyors de tot, suggestionats per les idees de casta que, juntament amb els polítics i militars, tenen un domini ple del poble.

Els clergues. Que malgrat el seu relaxament tenen també una gran influència.

El poble. Pobre, incult, inquiet i insatisfet; completament indefens a l'abús dels explotadors, a la fam i a les pessetes.

El bandolerisme estava a l'orde del dia.

Dins aquest ambient corromput i de servilisme conformista, la dona estava encara en pitjors condicions, la seva educació estava completament abandonada; cap del poble havia rebut gens d'instrucció i dins les classes altes moltes ni sabien firmar.

Una minoria inquieta vol aixecar Mallorca del seu esfondrament social, cultural i religiós. Don Antoni Roig Reixach és un d'ells.

Estudiant a França ha conegut la congregació de Sant Vicenç de Paül, i, més tard, com a predicador de missions populars ha tengut ocasió de conèixer els missioners paüls.

Veu que dins els temps que viu, aquella congregació és una resposta vàlida a la seva època, i a partir d'aquí, li neix un impuls per fundar a Mallorca una Congregació de dones dedicades als més necessitats.

SOR FRANCISCA. DIBUIX DE JOSEP CORTÈS

Aquesta idea és en aquells temps una revolució. Fins llavors sols es coneixien les monges de clausura, no es concebien monges amb vestit com les pageses del seu temps que sortissin del convent.

Però ell sap on va, i el 29 de setembre de l'any 1798, amb el vist i plau de l'Il·lustríssim Dr. Bernat Nadal, bisbe de Mallorca, funda a la ciutat de Felanitx la Congregació de filles de la Caritat, que tenen per finalitat el servei a Nostre Senyor mitjançant la pràctica de totes les virtuts, però especialment exercitant la misericòrdia amb l'assistència als pobres, malalts i a l'ensenyament i educació de les nines.

La primera casa on resideixen, que serà el ferment de tota l'illa i de més enllà de la mar, no és seva. Fins a l'any 1810 no en tendran de pròpia.

Sor Aina Maria Nebot, serverina, priora, Sor Bàrbara Obrador, Sor Francisca Antich i Sor Caterina Rosselló, felanitxeres, foren les quatre primeres dones que donaren vida a aquells desitjos de don Antoni Roig.

Pocs anys després surten rebrots dins tota l'illa: Manacor, Pollença, Sencelles, Sant Llorenç...

Els fruits estan a la vista: a partir d'aquella petita i humil "costura" seran moltes les dones mallorquines que deuran el que són a "ca ses monges".

Dades de "D. Antonio Roig y su fundación de Hermanas de la Caridad", de Sant Nicolau.

LES MONGES A SANT LLORENÇ

Introducció

Sant Llorenç, dins la primera meitat del segle passat, té les mateixes característiques que qualsevol altre poble mallorquí: incultura, pobresa, superstició...

La gent es dedica a conrear la terra, i els dies que plou o quan té temps lliure fa vencisos o cerca caragols.

Les contribucions són feixugues, Espanya ha passat la guerra de la Independència i, com tota guerra, deixa el poble en terra.

L'educació és cosa de privilegiats, sobretot per les al·lotes que estan deixades de la mà de Déu. Es poden comptar amb els dits d'una mà les que saben posar el seu nom.

Els únics que viuen bé són els "senyors", que, a més, quasi són servilment venerats pel poble.

Fa poc temps que a Manacor s'ha establert una congregació de dones quasi revolucionària, que pocs anys abans s'havien instal·lat a Felanitx, l'any 1798. Aquestes dones es dediquen de ple a la gent més necessitada, als malalts, pobres i a l'educació de les nines.

Per Sant Llorenç, llogaret de Manacor, s'han sentit campanes i pensen que són necessàries. El vicari de Sant Llorenç, D. Jaume Bosch, serà el qui donarà les passes necessàries perquè "l'assumpte" vagi enviant.

Fundació

El 10 de setembre de 1836 don Jaume aconsegueix que tres monges de la novella congregació de Manacor s'estableixin a Sant Llorenç. Amb quins ulls degueren rebre els llorencins aquelles tres manacorines que, malgrat les diguessin monges, tenien per claustre els carrers i anaven vestides com una antiga pagesa del poble!

En tot i pertot depenen de Manacor. No tenen, per tant, superiora.

Viuen a una petita casa (l'actual) que ha llogat el vicari per 5 pessetes anuals. Don Jaume les pagarà fins que mori. Després, amb 100 pessetes, la compraran.

Aquestes dones es dediquen de ple a la caritat: assistència als malalts a domicili, ensenyament gratuït, neteja de la roba de l'església.

Poc a poc veuen que es fa necessària una certa autonomia i per això el 8 de desembre de 1887, mitjançant un decret del Sr.

Bisbe de Mallorca D. Jacint Mª Servera, les agrega a la casa mare de Felanitx, ordenant que s'estableixin per les mateixes regles.

Un any després, el 24 de setembre de 1888, Sor Maria del Cor de Jesús, natural de Manacor, és nomenada primera superiora.

Mitjans de subsistència

De què vivien? Qui les mantenia? ¿Com anaven pagant les obres d'ampliació i millores que feien al convent?

Uns quants senyors de Manacor, la dot de les religioses i els petits estalvis que anava fent la comunitat era, podem dir, el capital per invertir les obres.

Els naturals del poble pocs dobbers podien donar, però sí contribuïen amb jornals i transports. A més, a ca ses monges res no hi mancava: patates, cols, blat, fruita...

La comunitat també rebia una retribució del batle de Manacor, i quan Sant Llorenç va esser vila, l'any 1892, l'Ajuntament les donà a termes 144'45 pessetes. També rebien de la parròquia 40 pessetes pels serveis que hi feien.

Ampliacions de la casa-convent

Hem de suposar que el convent, tal com el tenim avui, ni s'assembla amb aquella petita casa que va servir a les tres primeres religioses.

La primera gran reforma pareix que es va fer al febrer de l'any 1911, quan s'amplià el menjador, la cuina i l'infermeria, ja que a partir de 1905 foren set les germanes que formaren part de la comunitat i necessitaven més espai.

La capella és molt petita. Aquest mateix any de 1911 reben el permís per a poder tenir la Reserva. És un dia de gran festa.

El nombre de nines que va a "costura" va augmentant i el 5 de setembre de 1918 Miquel Sureda, de Manacor, regala 225 pessetes per ajudar a la compra d'uns terrenys veïns a la part de migjorn. Poc temps després se'n compren d'altres per 451'33 pessetes. Així quedà fet el pati i un petit hort per elles.

Malgrat aquesta compra les manca lloc per a fer escola, i el 9 de març de 1922 es decideixen a comprar la casa de veïnat, a la banda de ponent. Se'n paguen 2.150 pts.

L'any 1923 comencen les obres a la cape-

lla, que s'acabaran a finals d'any.

Es van construir les noves aules que s'inauguraran l'any 1937 amb una sonada festa.

L'any 1959 compren Ca'n Bala, es construeixen noves aules i arreglen el pati.

Serveis

Ensenyament.- Sens dubte la tasca de les monges dins la formació de les nines ha estat decisiva. Des de la seva arribada van aconseguint poc a poc que totes les al·lotes del poble passin per les escoles, on, a més de cultura i formació religiosa, ensenyen a fer "labores". Més darrerament se n'adonen que és el moment d'ensenyar comptabilitat, secretariat...

Avui sols tenen parvulets, però les aules estan obertes a qualsevol desig de formació: graduat escolar, classes d'idiomes, assaigs, festes infantils...

Malalts.- Crec que el millor servei de cara als malalts ha estat aquesta feina rutinària però sens interrupció que han mantingut segle i mig d'estança a la vila. Són incomptables les persones que han rebut ajuda i conhort quan el necessitaven.

Vet-aquí els fets en els quals, tal vegada, més hagin ressaltat:

1912: Es declaren molts casos de tuberculosi. Les monges atenen els malalts. Destaca Sor Francisca de Borja, que havia vingut un any abans com infermera; tant s'hi dedicà que prengué la malaltia i morí el 7 d'agost del 17.

1918: Any de grip. Totes les monges en massa assistiren els malalts. Tampoc no s'escaparen a la malaltia i una d'elles, Sor Apolònia del Nom de Maria, en va morir.

1936: També és interessant tenir en compte els serveis prestats el temps de la guerra a l'improvisat hospital de la rectoria.

Guillem Pont

LES DARRERES MONGES

Catalina Juan Pastor
Sor Catalina del Camí
Natural de Santa Maria del Camí
83 anys
50 anys a Sant Llorenç

Joana Maria Noguera Sureda
Sor Joana Maria de la Victòria
Natural de Vilafranca
79 anys
29 anys a Sant Llorenç

Francesca Fullana Llull
Sor Francesca dels Dolors de Maria
Natural de Manacor
78 anys
46 anys a Sant Llorenç

Catalina Ramas Febrer
Sor Catalina dels Sagrats Cors
Natural de Manacor
71 anys
15 anys a Sant Llorenç

Isabel Melis Pont
Sor Isabel del Sagrat Cor
Natural de Sant Llorenç
68 anys
12 anys a Sant Llorenç

Maria Llull Llull
Sor Maria de l'Assumpció
Natural de Manacor
63 anys
1 any a Sant Llorenç

Catalina Domenge Riera
Sor Catalina del Santíssim
Natural de Sant Llorenç
61 anys
12 anys a Sant Llorenç

Francesca Planas Planas
Sor Francesca de l'Esperit Sant
Natural d'Inca
56 anys
5 anys a Sant Llorenç
Actualment era la Mare Superiora

Davant l'abundància de peticions que l'Ajuntament havia tengut en el sentit de que es fessin gestions per intentar que les monges no se n'anassin del poble, el dia primer de juliol es va convocar i dur a terme un ple extraordinari.

Nomenada una comissió integrada per diversos regidors, varen constatar la inutilitat de la pretensió i, a proposta de n'Antoni Sansó, tengueren un primer contacte de cara a una possible compra del convent per part de l'Ajuntament.

INTERESSOS ¿DE QUI?

Fa poc temps els capparets de l'Ajuntament de Sant Llorenç varen donar permís (amb el meu vot en contra) per fer una terrassa de bar dins una zona verda de s'Illot, amb un clar benefici d'uns particulars. Això, encara que dugués la protesta de més de 50 veïnats, no va fer rectificar la postura de l'Ajuntament.

Per això quan veig que hi ha el projecte de fer tres bars més dins zones verdes públiques vora la platja de Sa Coma -i el qui ho demana no és un propietari qualsevol-, pens que els qui governen aquest poble nostre són tan ..., o millor dit, tenen tants de ... que l'aprovaran i encara ens diran que així millora la zona verda.

Es hora de demanar-nos quins interessos hi ha darrera aquest desastre urbanístic practicat pels nostres polítics. ¿Com és possible que gent particular utilitzi zones verdes pels seus negocis i l'Ajuntament ho consenti?

¿Com és possible que es donin permisos o es facin obres a zones que no tenen depuradora?

L'únic que interessa -i ja ho he dit altres vegades- és construir, no hi importen els permisos ni a on; l'important és construir. Desgraciadament això és així i amb els polítics actuals no duu camí de canviar. Llásti-

ma que quan volguem canviar de política urbanística sigui quan ja no quedi res per urbanitzar.

El PSM i la meua postura és ben clara: les zones verdes no són per posar-hi negocis ni per construir-hi res damunt. Per això podeu estar segurs que farem tot el possible perquè aquest projecte i d'altres parells no vagin endavant.

Llástima que hàgim d'esperar unes eleccions per passar comptes!

Antoni Sansó

¿I N'IGNASI COM HO FARÀ,
ESSENT SOCIALISTA I EMPLEAT
D'ES QUI VOL FER ES BAL-
NEARIS?

NO PASSIS ÀNSIA.
D'TENDRÀ REINES O ES-
TARÀ MALALT. JA HO
VEURÀS.

Si hagués començat la crònica del ple tot just haver acabat la sessió, per llegir aquesta pàgina us hauríeu hagut de posar ulleres de soldador de tantes espines que treuria, però com que el temps fa minvar les enraïades i, en haver refredat, un home veu les coses d'una manera com a més reposada, em dispòs a donar-vos part de l'espectacle utilitzant l'ull irònic en lloc de l'indignat, la qual cosa, a dir ver, és la que més em complau.

Per començar crec que els xerramentaris llorencins haurien de considerar la possibilitat de que els plens no es fessin sempre en el mateix saló d'actes, ja que seria bo i convenient donar una mica de flexibilitat en aquest aspecte segons els temes que s'haguessin de tractar. Si, per exemple, hi havia punts que pressumiblement els havien de fer quedar bé, que potser que n'hi hagi qualcun-el podrien convocar en el camp de futbol; si l'objectiu principal era fer comèdia, com succeeix la major part de les vegades, el lloc indicat seria damunt el taulado; si, en canvi, tenien previst barallar-se, lo seu seria que la brigada preparàs un mica de ring, etc. D'aquesta manera el ple ordinari del 3 de juny s'hagués pogut dur a terme en el Safari, i no per lo animals que són els regidors, que això seria discutible i en podem parlar quan vulgueu, sinó perquè gairebé tots els temes que es tractaren feien referència majoritàriament a la zona costera.

-¿Tu ho creus, que els regidors llorencins són molt animals?

-La guia telefònica diu que som una reserva africana...

-I fan animalades?

-Fan de tot! Alguns amaguen el cap davall l'ala, com l'estruç, d'altres són més putetes que les genetes, n'hi ha un que sempre gruny, com diu el batle i la resta sol dir amèn com els xotets de cordeta.

-I no hi ha cap indiot?

-Sí, també n'hi ha un d'indiot, i gros!

-Bé, ¿i què varen acordar?

-Perllongar els contractes improrrogables de la bibliotecària i de l'encarregada de l'oficina turística...

-¿No dius que eren improrrogables!?

-Sí, però tu saps que l'Ajuntament llorencí és una filigrana quan es tracta d'incomplir els acords presos. Fa mesos que digueren que convocarien aquestes places perquè s'hi poguessin presentar tots els que volguessin, però no hi han tornat pensar pus i ara es troben que no tenen temps d'enllestir-ho a-

bans de que acabin els contractes. Lo de sempre, ja no t'ha de venir de nou.

-I què més?

-Que cobraran les contribucions especials per a la depuradora de Sa Coma, per poder llevar l'aval bancari de prop de cent milions que tenim, que sinó els interessos ens voltaran cama. Pensa que pugen a devers 800.000 castanyes cada any, que no és palla. En aquest punt n'Antoni Cuc va votar en contra perquè trobava que ja estava bé de gastar dobbers a la depuradora de la zona costera i no pensar mai en la de Sant Llorenç, però va esser igual, perquè els altres set feren un cos -en aquest i en els altres punts- i el deixaren totsol.

-O només eren vuit?

-Sí. Hi mancaven en Coll, n'Antoni Ordinas, que darrerament no sol venir i n'Ignasi, que va patir una (in)oportuna indisposició que el va privar d'assistir al ple i al seu propi mitin.

-I el mateix dia era a la feina!

-I l'endemà també, però ja se sap que les malalties sempre compareixen quan menys se les espera...

-Ja ho val!

-També parlaren de la construcció d'una església a Sa Coma, cosa que comprenc la mar de bé perquè és lògic que vulguin fer mèrits de cara a una difícil salvació eterna, ja que pel camí que duen no crec de cap manera que Sant Pere els deixi entrar en el Paradís per moltes comissions que li vulguin donar. El que consider desencertat és l'intent d'en Tomeu Carbó de tornar posar en marxa les Normes Subsidiàries. Tots sabem que després de redactar-les, exposar-les al públic, discutir-les, modificar-les... s'aficaren dins un calaix i no se'n tornà parlar més

fins que varen haver caducat. Començar de bell nou tota aquesta orenga per arribar al mateix cul de sac crec que és una feina debades. A Sant Llorenç tothom mira de campar pel seu vent i l'Ajuntament lo que no vol són traves en temes urbanístics, per la qual cosa pens que lo més encertat seria obrir la veda i que cadascú construís lo que volgués, allà on volgués i sense demanar permís a ningú. Creu que estalviariem moltes enrabiades i mals de cap.

-I això pareixeria l'"Oeste"!

-¿O no ho pareix, ara?

-La veritat és que hi ha cada "índio"...

-Però el punt clau era el de la recollida dels fems. Fa devers onze mesos, quan l'oposició era encara l'oposició, es va convocar un ple extraordinari per veure si l'Ajuntament havia de continuar encarregant-se de la recollida dels fems o si, al contrari, l'havien de concedir a una empresa privada. Malgrat els intents de suborn a n'Ignasi -va assegurar que li havien oferit un milió de pessetes-, per sis vots a favor i quatre en contra acordaren que el servei seria municipal, ja que sortia molt més barat i els veïnats n'estaven més satisfets, per la qual cosa quedaren que comprarien un camió nou. El problema és que ha passat prop d'un any, no s'ha comprat el camió, el vell ja no marxa de cap manera i, amb la temporada turística damunt, no hi ha temps material per complir allò que s'havia acordat. ¿I ara com ho farem?, em demanaràs tu.

-Sí. ¿I ara com ho farem?

-Molt senzill. Casualment (?) una empresa del sector se'n va tèmer dels problemes llorencins i va llançar una oferta als regidors -ens hem d'entendre, em referesc, naturalment, a una oferta per recollir els fems, no a una oferta de dobbers baix mà com la de n'Ignasi-, oferta que va merèixer el consentiment unànime dels set magnífics que composaven la majoria local. I com que per ajustar-se mínimament a la llei no es pot presentar una empresa tota sola, a darrera hora n'aficaren dues més a la carpeta per tal de fer caramull, encara que l'adjudicació està compromesa i acordada abans de començar el ple. D'aquesta manera, un servei que quan era municipal costava devers 835.000 ptes. cada mes, tot inclòs, ara en costarà 1.084.000 sense comptar les despeses d'abocador, que ja passarem comptes en sebre el que pujaran.

-¿I la diferència de preu on va?

-Ah!, no. Jo no ho sé.

-Va esser un ple d'aquells vitencs, idò...

-Sí, i vàrem descobrir que en Tomeu Mestre duu un bon camí per arribar a esser batle.

-I això?

-Ara ja pretén que els plens només serveixin per a cobrir apariències i que tot s'hi dugui acordat d'abans, se'n riu dels qui demanen que es compleixin la llei i els acords i es mira els contrincants polítics un poc per damunt l'espatla.

-Es veu que té uns bons mestres.

-Es veu que sí.

Josep Cortès

BANC ESPANYOL DE CRÈDIT

BANESTO

La major empresa bancària d'Espanya al seu servei.

CORRECCIÓ DE BARBARISMES

referents a:

CAMP I PLATJA

Barbarisme	Forma correcta
ABONAR	adobar, femar
CENTENO	sègol
FIERA	fera
GANADER	ramader
GANADO	bestiar
ISLA	illa
MONTANYA	muntanya
PAJARO	aucell
PLAIA	platja
RED	xarxa, filat
SOMBRA	ombra
VERANEIG	estiuatge

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

Una estampa popular desapareguda: EL CARRETET D'EN PERDUT

per Joan Jaume

Quan visitam un poble veim que els infants juguen al carrer, i si ens aficam més endins i arribam a la plaça, veurem com l'al.lotada corre, s'encalça o bota els pedrisos. Concretament a Sant Joan, un diumenge del mes de desembre de 1985, podreu veure a la plaça com els al.lots, a qui les mares han posat el vestit nou, ja no juguen amb l'alegria d'altres mesos. Si ens acostam a algun d'ells, tant a les nines amb la seva actitud prou presumida, com als nins amb aire de polissons i eixerits, ens dirà tot seguit: "No veis que ens manca el Carretet!"

Què era, doncs, el carretet que tant preocupa l'al.lotea de la vila? El carretet era com un torroner, consemblant a aquells que anaven recorrent les fires i festes dels pobles; els al.lots hi podien trobar pipes, cacauets, avellanes, xufles, castanyes, caramells i altres llepolies; també hi havia cromos, globus i altres juguetes, que, tot plegat, estimulava la il.lusió dels infants.

Els diumenges, després d'haver arrencat amb una besada al padrí o a la padrina, unes pessetetes, ja eren partits corrensos a fer la comprada, i era graciós veure aquells al.lots demanant preus i fent combinacions perquè, amb les poques monedes de què disposaven, poguessin adquirir el màxim de llepolies. També succeïa, alguna vegada, que una pilotada un poc intencionada pegava al carretet i en feia caure les coses més acostades a la vora. De cop i volta, tot eren al.lots desitjosos d'ajudar el propietari a aplegar aquelles coses, amb la picardiosa intenció que qualche caramello anàs a parar a la seva butxaca. La malifeta provocava l'enuig o rabieta de mestre Miquel, que es manifestava dient: aquests reputes, d'al.lots! Així i tot, aquest home era de bona pasta i tenia la paciència necessària per tractar amb els al.lots.

El carretet era, per tant, tota una institució dins el poble, i tots, tant petits com grans, recordam de bon grat la seva presència. El carretet sols sortia els dies de festa, tant si feia sol com si plovia -en aquest cas, s'aixoplugava sota el balcó-, quan feia fred i quan feia calor. Precisament, va començar un estiu de fa molts anys passejant-se pels carrers polsosos i aleshores sense asfaltar. El carretet queia adesiara dins aquell clot, circumstància que en feia grinyolar les quatre rodes de fusta. La seva prime-

ra missió fou el repartiment d'un deliciós gelat, fet amb bones mans i amb l'ajuda de madò Curra, la seva esposa, i emprant receptes d'allò més casolanes. Era un geladet que endolcia i refrescava les boques dels veïns, eixutes i seques a causa de la calor. Després, a l'hivern, mestre Miquel es limitava a vendre cacauets, castanyes i altres llepolies.

L'estada que feia a la plaça, des del matí fins al vespre, era una presència característica, popular i ben acceptada, una verdadera estampa de vida popular. Des del racó de la plaça ha estat, anys i anys, vinculat al quefer dels santjoaners, i ha estat, per tant, present en els esdeveniments de la nostra vila. D'aquí ve que mestre Miquel hagi recopilat gran quantitat d'anècdotes o passades que, a través dels anys, s'han esdevingut dins la vida diària del poble.

El carretet, que durant una bona pila d'anys -quasi mig segle d'existència- ha satisfet la il.lusió de tants i tants d'al.lots, ha desaparegut amb la mort de mestre Miquel Perdut, un home ben amatent que compaginava la tasca del carretet amb la matança del porc, anant de casa en casa i aportant-hi la seva mestria. Era un home que, amb el somriure a la boca i les seves contarelles, portava l'alegria als qui l'envoltaven. Com hem dit, tenia un caràcter especial per a tractar els al.lots. Tot això fa que la seva mort fos molt sentida i, a causa de la seva desaparició, ja no hi ha a la plaça aquella estampa tan popular i estimada que tots hem conegut pel "Carretet d'en Perdut", viva i present diumenge darrera diumenge. La plaça, amb aquesta absència, ha restat nua; nuesa que, no és d'extranyar, han de sentir amb enyorança tots els infants i al.lots de la nostra vila.

"Aquest article de cultura popular està patrocinat per la Conselleria de Cultura del Govern Balear, i ha estat gestionat a través de l'Associació de la Premsa Forana de Mallorca"

SOVINT

En Miquel Segura, altrament conegut per "Mirando", va publicar recentment a la revista "Sovint" un reportatge referit a Sant Llorenç. És prou conegut que aquest senyor i la resta dels dirigents de l'esmentat setmanari no són gens sospitosos de pertànyer als sectors més progressistes de l'illa, ans al contrari, tothom coneix les seves simpaties envers Aliança Popular. És per això que vull transcriure uns comentaris que fa sobre l'aspecte de la vila, comentaris que contrasten clarament amb els que habitualment sol amollar en Miquel Falera, el seu confrare ideològic:

"El poble ha trobat en el turisme el verader motor del seu progrés, encara que, si va dir ver, cal senyalar que no hi ha res a Sant Llorenç que indiqui al viatger provist sols de la seva curiositat, que es troba en un dels més importants municipis turístics de l'illa. Pareix com si la riquesa generada en una bona part de la costa lleuantina -més de la meitat de Cala Millor, tota Sa Coma i una bona part de S'Illet- no revertís en el petit casc urbà de la vila. Ningú no diria, en efecte, que el pressupost municipal supera en escriu els 200 milions de pessetes. El corn de l'abundància turística no ha duit, en veritat, el progrés al poble de Sant Llorenç".

***

GASOLINERA

El dia que Aliança Popular va fer el seu sermó electoral, en Miquel Vaquer va distribuir unes fotocòpies que reproduïen unes pàgines de diari, una sentència del Tribunal Suprem i una nota escrita seva en la qual es donava compte que l'Ajuntament llorençí havia guanyat el plet que tenia amb Llorenç Femenias i Bartomeu Llinàs, sobre la legalitat de la ubicació de la gasolinera.

Posteriorment n'Antoni Sansó, en el corresponent sermó del PSM, li va recordar que en el ple que va seguir la inundació havien acordat per unanimitat traslladar la gasolinera de lloc, per la qual cosa tots els acords municipals i els afers relacionats amb aquest tema quedaven anul·lats.

Josep Cortès

TOT FESTA

Ho tenim tot per a la seva festa:

COMUNIONS
BATEJOS
NOCES
ANIVERSARIS
I FESTES EN GENERAL

Manacor
C/. Joan Segura, 6
T. 554951

Cala Millor
C/. Es Molins, 7
T. 586165

ELECTRICITAT DE L'AUTOMÒBIL
Telèfon 569505 * SANT LLORENÇ

ESPORTS

SOLER »« PONT

Carrer Nou, 35 T.569310 SANT LLORENÇ

POLLASTRES
'ROSTITS

Sureda, 1
Telèfon 570624

CA + MOIX

de'n L'ARTIGUES

La llengua viva i al carrer

II Congrés internacional de la llengua catalana

FLOR DE CARD -25- (137)

REUS

3 i 4 de maig de 1986

jornades d'intercanvi
d'estudiants de BUP, FP i COU

La llengua viva i al carrer, paraules que no podien esser més adients per explicar tot el moviment que experimentà la ciutat catalana de Reus els dies 3 i 4 de maig d'enguany.

La ciutat on nasqué el malaurat poeta Gabriel Ferrater fou l'escenari d'una de les més multitudinàries festes que es poden fer per la llengua: més de quatre mil joves venuts de pertot arreu dels Països Catalans es deixaren veure i sentir pels carrers d'aquesta ciutat, una ciutat que en aquells dies, anassis on anassis, et trobaves amb les quatre barres vermelles sobre un fons groc onejant als quatre vents.

El nacionalisme català no podia estar més ben representat pel seu jovent. Per seguir parlant en xifres diré que les nostres Illes aportaren uns 300 congressistes a l'acte, entre els quals ens trobàvem nosaltres, els congressistes de l'Institut Mossèn Alcover de Manacor (als quals dedic aquest escrit).

Es feren nombroses activitats: sessions de cinema, exposicions de poesia jove, anada al Centre de Lectura (que a més de comptar amb una biblioteca de més de 60.000 volums compta també amb escoles d'idiomes, música, dansa i tres sales d'exposicions -us aconsell la seva visita si qualche dia anau per allà-), concert de Rock ("boti, boti, boti: espanyol el qui no boti")... aquestes eren les activitats destinades a l'esbarjo; les de treball eren les següents:

Diumenge dia 4, al Pavelló de Fires hi hagué la sessió inaugural de l'acte amb la salu-

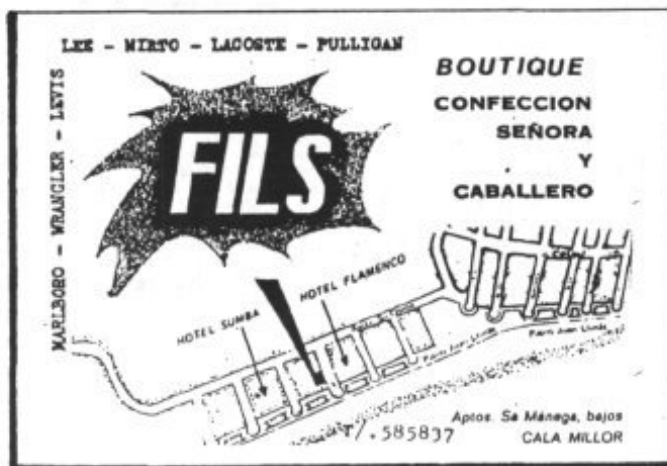
tació de l'Ilm. Sr. Batle, Josep Abelló i Padró; després d'ell parlaren Àngel Colom Colom (àlies "Sis Ales"), líder de la Crida i el president del II Congrés Internacional de la Llengua Catalana, l'honorable Antoni M. Badia i Margarit: visiblement emocionat quan va veure tanta gent, i a més, jove, unida per un fi tan preciós com és l'amor cap a la seva terra, cap als seus orígens, cap a la seva cultura, cap a la seva llengua.

L'objectiu fonamental de la Trobada consistia en l'elaboració d'un manifest, el "Manifest de Reus", que fou aprovat per majoria absoluta (per no dir massiva i contundent). Com us podeu imaginar, en aquest manifest quedava, una vegada més, palesa la voluntat de dur la llengua a tots els terrenys socials (mitjans de comunicació, institucions, ensenyament...), però posant un especial esment a la part de l'ensenyament, ja que tots pensam que sense unes classes en català i un material escolar en català, difícilment es podrà aconseguir la plena normalització lingüística en aquest camp.

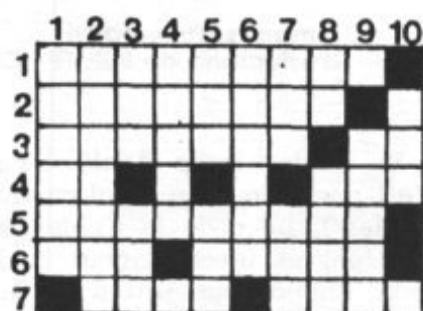
Reus, igual que nosaltres, visqué uns dies que, si en som conscients, plourà molt abans que s'esborrin de la nostra memòria.

Per acabar, voldria agrair des d'aquí a tota la gent que d'una manera o de l'altra ha posat el seu granet d'arena participant en aquest congrés; però, perquè la seva celebració no es convertesqui en simple anècdota històrica, no oblideu que la lluita comença ara i que el futur de la llengua està en les vostres mans.

Jaume Galmés

MOTS ENCREUATS

HORITZONTALS.- 1.-Qualitat de caduc. 2.-Reunir coses soltes formant pilot. Símbol del sofre. 3.-Que té dos caps. Pronom. 4.-Al rev. símbol del cobalt. Mil. Cinquanta. El punt més elevat d'una cosa. 5.-Relació de tons en una pintura. 6.-Gos de presa. Cos esporífer de les uredínies, que conté nombroses espores disposades en sèries semblants a cadenes. 7.-Al rev. que gaudeix de bona salut. Raconada.

VERTICALS.- 1.-Cap de clau, d'un radi major que el cos del clau. 2.-Relatiu a l'apicultura. 3.-Terraplè o mur construït a les vores d'un riu, d'un estany, del mar, per a contenir les aigües. que és d'una petitesa extraordinària. 4.-Entre els turcs, doctor

de la llei mahometana. Nom de lletra. 5.-Al rev. foguera. Dit de la cosa contra la qual es comet una acció damnable. 6.-Relatiu a la Itàlia antiga. 7.-Semblant. Tret. 8.-;terminació verbal. Serveix per a designar separatament tots els individus que formen part d'una col·lectivitat. 9.-Consonant. Pertanyent a un mite. 10.-Fill d'En Noè. Símbol de l'oxigen.

SOPA DE LLETRES

A M A R Ç B E J E M R
G K B J C I H U G A O
O L R C D X E N I R M
S M I N G A Z Y D T A
T O L I D Ç F E A R D
P R A R S T S I J T E
Q M M E L E N U J A L
D J N R M K L U D O S
G J D B D I L A C B O
O P R E I I X B E O R
N E S F O T D N S N E
R T Q L E Z L T O R U
S E R B M E V O N C G

dins aquest envtricoll de lletres hi trobareu els noms deu mesos de l'any.

ENDEVINALLA

Cada dia aixec el vol
i no tenc ales ni plomes,
faig ses voltes més redones
que sa flor d'es gira-sol.
Som inimic d'es mussol,
que en veure'm ja s'arracona;
d'es lladres som sa vergonya
i d'es fredolecs consol.

Maria Galmés

FUGA DE VOCALS

_ S T C _ L _ L L V _ L L V _ ,
_ L _ L L V _ L L V _ S T C .
_ L S N _ _ T Q _ N L Q _ D _
_ L S D T Z _ _ S M T J _ N T .

major, 22

AUTOESCOLA
CARDASSAR

SOLUCIONS

SOPA DE LLETRES

A M A R Ç
G B
O R
S I G
T L I
A R S
M E E J
R M U
B L
R E I
E F O
L
E R B M E V O N

MOTS ENCREUATS

J C A D U C I T A T
U A P I L O T A R S
N B I C E F A L M E
Y D O C M L C I M
E T O N A L I T A T
A L A E C I D I
J A N A S R A C O

ENDEVINALLA

És es sol.

FUGA DE VOCALS

Estic a la lleva lleva,
a la lleva lleva estic.
A les nou toquen la queda
a les dotze és mitja nit.

La fotografia correspon als participants a les finals insulars d'Atletisme Escolar que varen tenir lloc a Campos a començaments de juny. Hi ha al.lots i al.lotes de 5è., 6è., 7è. i 8è. de l'escola lorencina Guillem Galmés.

Fila de dalt, d'esquerra a dreta: Cristina Horrach, Margalida Caldentey, Joan Josep Jofre, Maria Miquel, Caterina Rosselló, Esteva Sancho, Francesca Torres, Maria Santandreu, Aina Maria Mesquida, Margalida Torres, Maria Antònia Mayol i Antònia Joana Santandreu.

Fila d'enmig: Joan Llinàs, Rafel Febrer, Margalida Mayol, Margalida Sílvia, Cristina Garrido, Pilar Carretero, Joana Maria Soler, Jaume Mayol, Jordi Sansó, Josep Ferragut, Guillem Morey, Antoni Lluís Servera, Margalida Sureda, Margalida Fullana, Magdalena Rosselló, Antònia Tous, Margalida Mesquida.

Fila d'abaix: Miquel Àngel Ordinas, Pere Sánchez, Bel Rosselló, Caterina Inès Jofre, Caterina Fenerias, Joan Mascaró, Guillem Gayà, Jaume Melis, Llorenç Nadal, Maria Antònia Brunet, Tomeu Gayà, Jaume Riera i Jaume Artigues.

CLÍNICA VETERINÀRIA

Passeig d'es Tren, 100
MANACOR
T. 554265

Burgues, s.n.
FELANITX
T. 581579

- * MATERIAL FOTOGRÀFIC
- * ARTICLES DE LABORATORI
- * FOTOGRAFIES DE
MARGALIDA MOREY

S'ESTUDI

Baix d'es Cós, 11-E

Tel. 55 40 78

MANACOR

A altres indrets de la revista es parla més amplament del tema de Ses Monges que, dissortadament, ja pertanyen al Sant Llorenç d'ahir.

Possiblement la crisi vocacional juntament amb el nombre de recursos, parlant quantitativament, que són necessaris avui per investir qualsevol tasca social han possibilitat allò que ahir era impensable: un poble sense monges.

Del pas de Ses Monges per Sant Llorenç, voldria destacar bàsicament dos aspectes:

* Cal reconèixer, acceptar i agrair el treball i la funció desenvolupats al llarg dels anys, fonamentalment en els camps escolar i de la salut en un temps difícils per quan l'Estat, els Poders Públics, no assumien de manera suficient i adequada les responsabilitats pertinents, en aquests camps.

És a dir, ses monges han desenvolupat, en aquesta i més viles, una tasca d'una importància innegable. I potser, llevat dels més jovenenells, ens basta un simple passeig pel record per reconèixer-ho. A qualsevol rotllada sortirien anècdotes i succeïts entraenyables.

* I aquí està el segon punt a destacar: en infinitat d'anècdotes i succeïts hi trobaríem ses monges presents... però això s'ha acabat. Es clou una altra pàgina en aquest "aésser" llorençí que, mes rera mes, intentam destapar una mica, en aquesta recerca, potser un tant inconscient, de les nostres arrels.

És a dir, potser tan important com la tasca concreta, com les realitzacions portades a terme n'és la presència física de la comunitat, d'aquest grup de dones que parlaven, que vivien, temporades més o menys llargues, amb els llorençins i que eren i se sen-

tien poble.

Les pedres, els arbres, els racons dels carrers, els materials de les façanes i les persones -cada una amb la seva fesomia i la seva idiosincràcia- fan els pobles. Ara hem perdut un grapat d'aquestes persones, un element més d'això que en diem "Sant Llorenç". Plorem-ho.

Guillem Pont

Il·lustració: Sor Maria dels Innocents, segons un dibuix de Josep Cortès.

Nota

Com ve essent habitual en aquests temps de calor, durant els mesos de juliol i agost només sortirà un número de Flor de Card, que veurà la llum, si no hi ha res de nou, acomençament de setembre.